

ODBORNÝ POSUDEK

Josef Navrátil (1798–1865)

Alpská krajina s jezerem, (50. léta 19. století)

olej, dřevo, 22, 8 x 26, 7 cm

signováno vpravo dole: Jos. Nawratil

Předložená práce, zachycující alpskou krajiny s jezery, je dílem Josefa Navrátila, jednoho z nejvýznamnějších malířů českého umění 19. století.

Navrátil se vyučil v dílně svého otce malířem pokojů, v letech 1819–1823 studoval u Josefa Berglera na pražské Akademii. Záhy po ukončení školy založil společně s otcem a bratrem Františkem malířsko-dekorátorskou dílnu, která se stala hlavním zdrojem jeho příjmů a poskytla mu jistou nezávislost na oficiálních zakázkách. Dílna prováděla na mnoha zámcích a v pražských měšťanských domech výmalby pokojů krajinářskými záběry, figurálními scénami a různými dekoracemi. V letech 1843, 1851, 1852 a 1858 podnikl studijní cesty do německých a švýcarských Alp a do severní Itálie. Navrátil se věnoval také volné tvorbě v oleji

a kvaši. V nejrůznějších polohách zachycoval žánrové výjevy ze současnosti, vytvářel drobná realistická zátiší i monumentální vývěsní štíty, maloval historické žánry ve stylu druhého rokoka, ale nejčastěji se věnoval krajinomalbě. Nesčetněkrát zpracoval dobově oblíbené alpské scenérie, později vytvářel intimní přírodní záběry ze Šumavy a Krkonoš, ke konci života dospěl až k realisticky pojatému krajinnému výseku. Roku 1861 po záchvatu mrtvice ochrnul na pravou polovinu těla a malířskou činnost musel ukončit.

Navrátila proslavily koloristicky bohaté olejové a kvašové krajiny, které vznikaly převážně ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Výtvarnou inspirací mu byla česká koloristická tradice 18. století, kterou zosobňovaly práce Norberta Grunda, zároveň jeho díla naplňovala požadavky doby biedermeieru po drobných krajinomalbách ve stylu druhého rokoka. Náměty malíř hledal jak v grafických a obrazových předlohách, tak na svých cestách do Alp. Horské scenérie dokázal s obrovskou invencí a fantazií obměňovat a parafrázovat.

Odpočinek u horského jezera, (50. léta 19. století)

U horského jezera, (50. léta 19. století)

Předložená krajina je kvalitní Navrátilovou prací, představující jeho oblíbený námět – alpská jezera se stafáží. Skvěle zvládnutý krajinný prostor s temnými vodami jezer, které dělí úzká šíje a od hladiny prudce stoupající hora, uzavírá na obzoru vysoké pohoří, zbarvené vzdušnou perspektivou do bílo růžových tónů.

Navrátil virtuózním zvládnutím malířské techniky a neobyčejným smyslem pro kolorit, jenž v tomto případě tvoří souzvuk bílých, temně šedých a zelených tónů, dokázal představit

atmosféru vysokohorské krajiny. Vynechal či zjednodušil mnohé krajinné detaily, četné prvky koloristicky sladil a jako barevné akcenty přidal stafáž a jasně zelenou vegetaci. Krajina pro něj byla především syntézou subjektivních nálad a pocitů, které umocnil dobový romantický náhled. Figurální stafáží dotvořila v krajině biedermeierovsky laděný idylický příběh, postavy zachycené jen několika tahy štětce odpovídají Navrátilovu stylu malby.

Dílo je značeno vpravo dole signaturou, která odpovídá rukopisu autora.

Výběr z literatury k autorovi:

Prokop Toman, *Seznam vystavených děl Josefa Navrátila*, katalog Krasoumné jednoty, Rudolfinum, Praha 1909

Prokop Toman, *Josef Navrátil. Jeho život a dílo*, Praha 1932

Jaromír Pečírka, *Josef Navrátil*, Praha 1940

Vladimír Novotný, *Navrátilovy kresby krajin*, Umění XVI, 1944, s. 271-280, 325-344

Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Praha 1950, s. 180-188

Kolektiv autorů, *Josef Navrátil, (1798-1865)*, katalog, Správa Pražského hradu a Národní galerie v Praze, Praha 1998

Dmitrij Slonim, *Josef Navrátil Repetitorium historie života a díla*, Praha 2011

Šárka Leubnerová (ed.), *Umění 19. století od klasicismu k romantismu*. Průvodce expozicí Sbírkou umění 19. století Národní galerie v Praze, Praha 2016, s. 108-131

Šárka Leubnerová, *Josef Navrátil / 1798–1865*, katalog, Galerie Klatovy / Klenová, Klatovy 2017

V Praze dne 21. ledna 2022

PhDr. Šárka Leubnerová

mobile: +420 724 708 729

e-mail: leubnerova@gmail.com